

معدنی در بستر دریا به دولت در خواست ارسال کرده است. هر چند دولت ترامپ علناً این موضوع را تأیید نکرده است.

مواد معدنی مورد بحث، اجزای کلیدی سیستم‌های دفاعی، خودروهای برقی و باتری‌ها و بسیاری موارد دیگر هستند. آژانس بین‌المللی انرژی تخمین می‌زند که تقاضای جهانی برای مواد معدنی تنها از سوی صنایع انرژی پاک می‌تواند تا سال ۲۰۴۰ چهار برابر شود. ترامپ مصمم است تا منابع مواد معدنی حیاتی برای آمریکا را که به گفته این رئیس‌جمهور «مستقل از کنترل دشمن خارجی» هستند، تأمین کند.

این برنامه‌ها بخش بزرگی از استراتژی «نه از چین» است، که در حال حاضر بزرگترین فرآوری‌کننده کبالت و دومین فرآوری‌کننده بزرگ نیکل پس از اندونزی است. همین برنامه‌هاست که استراتژی ترامپ برای زیرسلطه آوردن کانادا و گرینلند و معاملات اوبا اوکراین را نیز توجیه می‌کند. فرمان اجرایی او به بخش‌های مختلف دولت دستور می‌دهد تا برای تضمین امنیت ملی، تسلط فناوری و پشتیبانی از اکتشاف، استخراج و پالایش بایکدیگر همکاری کنند. دولت ایالات متحده اصرار دارد که این استراتژی جدید نه تنها ذخایر مواد معدنی حیاتی تحت کنترل آمریکا را به شدت افزایش خواهد داد، بلکه به ادعای مقامات این کشور، حدود ۱۰۰۰۰ شغل در ده سال آینده ایجاد خواهد کرد. قرار است اداره ملی اقیانوسی و جوی ایالات متحده مسئول صدور مجوزهای معدنکاری در اعماق اقیانوس‌ها باشد.

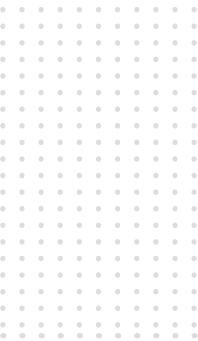
اما در صورت انتشار قانون ISA، شرکت‌های معدنی می‌توانند در مورد خطرات قانونی و اعتباری در خواست مجوز از آمریکا در صورت عدم مطابقت مقررات آن با قوانین بین‌المللی، تجدیدنظر کنند. این نتیجه خلاف آن چیزی خواهد بود که ترامپ با دستور اجرایی خود در نظر داشت. این امر همچنین هدف آمریکا را برای کسب برتری قاطع نسبت به چین، و دیگران، در رقابت برای دستیابی به بستر دریا تضعیف می‌کند.

کارشناسان براین باورند که ISA ابتدا باید یک قانون تصویب کند. کشورهایی که جاه‌طلبی‌های معدنی دارند، برای اجازه استخراج، فشار زیادی به این نهاد وارد خواهند کرد. از جمله می‌توان به چین اشاره کرد که میلیاردها دلار در تحقیقات اعماق دریا سرمایه‌گذاری کرده است و ژاپن که در آزمایش‌های چندی در مینامی-توریشیما در منطقه اقتصادی انحصاری جنوبی خود، گره‌های کانی‌دار را جمع‌آوری کرده است.

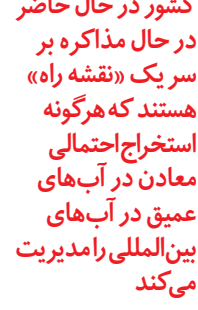
▼ رقابت بر سر تصاحب آب‌های بین‌المللی

اما مشکل دیگری وجود دارد، اینکه کشورهایی که هنوز به‌اشگاه حفران اعماق اقیانوس‌ها نیپوست‌اند نگرانی‌هایی در مورد تقسیم عادلانه حق امتیاز معدن‌کاری اعماق اقیانوس‌ها دارند.

به گزارش نشریه تایم، کشورها می‌توانند پروژه‌های معدنی را در مناطق اقتصادی انحصاری خود که تا ۲۰۰ مایل دریایی خارج از خط ساحلی آنها امتداد دارند، دنبال کنند، اما منابع مورد توجه

در خارج از ایالات متحده اعتراضات برای جلوگیری کار شرکت‌هایی که به دنبال مجوز از آمریکا برای استخراج معادن در خارج از آب‌های آن کشور هستند بالا گرفته است. چند کشور در حال حاضر سر یک «نقشه راه» هستند که هرگونه استخراج احتمالی معادن در آب‌های عمیق در آب‌های بین‌المللی را مدیریت می‌کند

بیشتر در آب‌های بین‌المللی قرار دارند. برای دهه‌ها، ISA در تلاش بوده است تا بستر دریا را که توسط حوزه‌های قضایی ملی اداره نمی‌شود، و به‌طور کلی با عنوان «منطقه» شناخته می‌شود، تحت مقرراتی حفظ کند. کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد قانون دریا (UNCLOS)، که در سال ۱۹۸۲ تصویب شد، حوزه قضایی آب‌های بین‌المللی را تعیین و قوانین فعالیت‌های معدنی را تنظیم کرد. در حال حاضر، ISA مجوز معدنکاری در آب‌های بین‌المللی را نداده است، اگرچه این آژانس بیش از ۳۰ قرارداد اکتشافی را برای کشف محتوای معدنی، آزمایش تجهیزات و بررسی اثرات بالقوه زیست‌محیطی صادر کرده است.

در سال‌های اخیر، با افزایش تقاضای جهانی برای مواد معدنی حیاتی به لطف دستگاه‌های الکترونیکی جدید و صنعت رو به رشد انرژی پاک، ISA با فشار فزاینده‌ای برای نهایی کردن مقررات مربوط به استخراج تجاری در آب‌های بین‌المللی روبه‌رو شده است. در سال ۲۰۲۱، کشور جزیره‌ای نانورو در اقیانوس آرام به ISA اطلاع داد که قصد دارد استخراج در آب‌های بین‌المللی را آغاز کند و این امر باعث ایجاد یک «قانون دوساله» شد که ISA را ملزم می‌کند تا درخواست‌های استخراج را ظرف دو سال از زمان ابلاغ «بررسی» و «تأیید موقت» کند. ISA با گذشت زمان در سال ۲۰۲۳، قوانین را نهایی نکرد و مهلت خود را تا امسال تمدید کرد. پیش از این هیچ کشوری در دریاهای آزاد معادن بستر اقیانوس‌ها را استخراج نکرده بود، اما چندین کشور، از جمله برزیل، چین و جزایر کوک، از استخراج در اعماق دریا در مناطق اقتصادی خود حمایت می‌کنند.

هر چند ایالات متحده کنوانسیون حقوق دریاها را امضا نکرده است اما در سال ۱۹۸۰، کنگره قانون منابع معدنی سخت‌بستر دریاهای عمیق را تصویب کرد که قرار بود چارچوبی برای استخراج معادن بستر دریاهای عمیق فراهم کند تا زمانی که ایالات متحده بتواند رسماً این معاهده سازمان ملل را بپذیرد. اما اکنون، با توجه به اینکه دولت ترامپ به دنبال تسریع قراردادهای استخراج است، می‌تواند قوانین بین‌المللی را دور بزند. وزارت بازرگانی ایالات متحده این اختیار را دارد که به شرکت‌ها مجوز و پروانه برای دنبال کردن استخراج معادن در آب‌های عمیق در دریاهای آزاد بدهد.

جف واترز از سازمان غیرانتفاعی حفاظت از اقیانوس می‌گوید: «این کار را بدون توجه به این واقعیت انجام می‌دهند که مرجع بین‌المللی بستر دریاهاتحت معاهده قانون دریاهانیز چارچوبی برای دادن اجازه و توانایی به ملت‌ها برای استخراج در تمام آب‌های آزاد دارد. اگر ایالات متحده قرار باشد طبق این قانون اکتشافاتی انجام دهد، این کار را به صورت یکجانبه بی‌می‌گیرد، گویی معاهده قانون دریاها وجود ندارد. بنابراین، اگر ایالات متحده به دنبال استخراج معادن باشد، این احتمال وجود دارد که بین منافع کشورهای مختلف اختلاف ایجاد شود.»

ترامپ در فرمان اجرایی خود به وزرای دفاع و انرژی دستور داد تا گزارشی در مورد امکان‌سنجی ذخیره مواد معدنی از طریق ذخایر دفاع ملی ارائه دهند. به گزارش فایننشال تایمز طرح ذخیره دولت ترامپ بخشی از یک تلاش بزرگتر برای تسریع برنامه‌های استخراج معادن در اعماق دریا تحت قوانین ایالات متحده است، زیرا تقاضا برای مواد معدنی حیاتی برای پاسخگویی به رشد انرژی پاک افزایش می‌یابد. مصاد معدنی مانند مس، کبالت و نیکل برای بسیاری از فناوری‌های نوظهور مانند پیل‌های خورشیدی و توربین‌های بادی مورد نیاز هستند.

عوامل ژئوپلیتیکی موثر بر تأمین مصاد معدنی خاص ماهیت حیاتی این مواد را که بسیاری از فناوری‌ها به شدت به آنها وابسته هستند و زنجیره‌های تأمین محدودی هم دارند بیش از گذشته مهم کرده است.

▼ واکنش چین چیست؟

چین می‌گوید فرمان اجرایی ترامپ تنش‌ها در حاکمیت جهانی بستر دریا را به طور قابل توجهی افزایش داده است. از دیدگاه پکن، این اقدام ایالات متحده چالشی مستقیم و بی‌سابقه برای چارچوب چندجانبه مدیریت شده توسط ISA است و نگرانی‌های نهادی، زیست‌محیطی و ژئوپلیتیکی عمیقی را ایجاد می‌کند که از رقابت صرف بر سر منابع فراتر می‌رود.

روزنامه ساوت‌چاینا مورنینگ پست در همین رابطه نوشته است که سیاست‌گذاران ایالات متحده، از جمله مایک والترز، و مارکو روبیو استخراج مواد معدنی بستر دریا را به عنوان یک اولویت استراتژیک‌که ارتباط نزدیکی با امنیت ملی دارد، با هدف مهار نفوذ چین، روی میز ترامپ گذاشته‌اند.

اما این موضع، خطر تشدید تنش‌ها بین واشنگتن و پکن را به همراه دارد. چین سرمایه‌گذاری‌های زیادی در فناوری‌های استخراج معادن بستر دریا انجام داده و مقامات چینی مدعی هستند از طریق تعامل دیپلماتیک پایدار در چارچوب ISA، در حال شکل‌دهی به نظمی چندجانبه در باره منابع بستر اقیانوس‌هاست. جای تعجب نیست که چین به سرعت به دستور اجرایی ترامپ پاسخ داده است. سخنگوی وزارت امور خارجه چین تصمیم ایالات متحده را محکوم کرده و بر تعهد چین به اصل کنوانسیون سازمان ملل متحد مبنی بر اینکه منابع بستر دریا همچنان «امیرات مشترک بشریت» هستند و باید منحصرأ تحت مقررات ISA مدیریت شوند، تأکید کرده است.

اما چین پیش از این نشان داده است که خود در بهره‌برداری از منابع خارج از سرزمین اصلی خود تابع اصول خاصی نیست. از سال ۲۰۱۵، چین آزمایش‌های موفقیت‌آمیز متعددی در اعماق دریا، به‌ویژه در دریای چین جنوبی، انجام داده است که به‌طور سیستماتیک فناوری‌های معدن‌کاری را به کار گرفته و خود را در صنعت بین‌المللی معدن‌کاری بستر دریا رقیبی قدرتمند نشان داده است. از سویی مقامات چینی می‌گویند «چین با چالش ایجاد تعادل بین نیازهای امنیتی منابع خود و حفظ یکپارچگی

یکشنبه ۲۱ اردیبهشت ۱۴۰۴
سال چهارم - شماره ۷۸۲
www.hammihanonline.ir

حاکمیت بین‌المللی روبه‌رو است. درک موقعیت استراتژیک چین در استخراج معادن اعماق دریا برای پیش‌بینی واکنش‌های بعدی آن بسیار مهم است.»

روزنامه ساوت‌چاینا مورنینگ پست برای مقابله با دستور اجرایی ترامپ پیشنهاد می‌دهد که چین با همکاری شرکای بین‌المللی، می‌تواند طرح‌های نظارت دریایی را اجرا کند. گشت‌های مشترک هماهنگ می‌توانند تأثیرات زیست‌محیطی و نقض استانداردها را مستند کنند. چنین اقداماتی، واکنش‌های قانونی هستند که برای جلوگیری از بهره‌برداری یکجانبه و محافظت از اکوسیستم‌های دریایی بدون تشدید تنش‌های ژئوپلیتیکی یا ایجاد رویارویی با ایالات متحده طراحی شده‌اند.

▼ مسائل محیط‌زیستی

بیش از بیست و چهار کشور، از جمله کانادا، نیوزیلند، بریتانیا، فرانسه، اسپانیا و آلمان، حداقل از یک «توقف احتیاطی» در مورد استخراج معادن در اعماق دریا حمایت کرده‌اند. بسیاری از آنها خواستار ایجاد سطح اطمینان‌بخش در مورد اثرات زیست‌محیطی هستند که به‌طور قابل توجهی بدتر از اثرات زیست‌محیطی استخراج در سطح زمین است. برخی از اعضا، از جمله کاستاریکا و تعدادی از کشورهای جزیره‌ای اقیانوس آرام، از ممنوعیت کامل استخراج معادن حمایت می‌کنند.

میزان خسارت استخراج معادن در اعماق دریا موضوعی بسیار مناقشه‌برانگیز است. ذینفعان معدن اصرار دارند که عملیات آنها بدون خسارت عمده خواهد بود. اگرچه روش‌های حفاری متفاوت است، اما معمولاً وسایل نقلیه کنترل از راه دوری به اندازه کامیون، گره‌های بستر دریا را همراه با رسوبات آن جمع می‌کنند و آنها را از طریق لوله‌هایی به سطح آب می‌فرستند. پس از جمع‌آوری گره‌ها در داخل کشتی‌های حفاری در سطح آب، باقیمانده این رسوبات دوباره به دریا ریخته می‌شود.

یکی از بزرگ‌ترین منابع نیکل دنیا که اکتشاف و بهره‌برداری از آن در حال حاضر انجام می‌گیرد در جزیره سولاوسی اندونزی است. معدن کاران بستر دریا چنین استدلال می‌کنند که زیست‌توده‌ای که در این جزیره به دلیل استخراج نیکل آسیب می‌بیند بسیار بیشتر و متنوع‌تر از آن چیزی است که در معدن‌کاری اعماق اقیانوس شاهد آن هستیم، و اگر قرار بر اعتراضی باشد باید توجهات به این منطقه جلب شود اما کارشناسان بر این باورند که مشخص نیست که با افزایش جمع‌آوری گره‌ها در منطقه کلاریون-کلیپرتون، چه میزان از زیست‌توده نابود شده در اثر استخراج معادن اندونزی جایگزین خواهد شد.

برای برخی از متخصصان محیط زیست، زیست توده تنها معیار ارزش نیست. داگلاس مک کالی، استاد دانشگاه کالیفرنیا، اعماق اقیانوس‌ها را از جمله کم‌مقاوم‌ترین اکوسیستم‌های کره زمین توصیف می‌کند. زندگی در آنجا با چالش‌های خارق‌العاده‌ای روبه‌رو است: سرد است، کمبود اکسیژن دارد، نور ندارد و با فشار آب ۴ کیلومتری دست و پنجه نرم می‌کند. ساعت حیات در آنجا به آرامی تیک می‌زند: موجودات زنده عمر طولانی دارند و به آرامی تولیدمثل می‌کنند. این بدان معناست که اکوسیستم‌های اعماق دریا به یک دوره زمانی طولانی نیاز دارند تا خود را بازیابی کنند. استخراج مواد معدنی اعماق دریا شاید باعث انقراض گونه‌هایی شود که هنوز حتی کشف نشده‌اند. اگرچه مطمئن این اتفاق در سولاوسی نیز رخ داده است. متخصصان محیط زیست نگران آسیب احتمالی ناشی از تحریک رسوبات بر شیلات هم هستند. علم اعماق دریا، که آن هم با چالش‌هایی روبه‌رو است، هنوز در اول راه تکامل خود است.

جسیکا فیتزسیمنز، اقیانوس‌شناس شیمیایی در دانشگاه تگزاس در گفت‌وگو با نشریه تایم گفته است: «ما در حال حاضر ارزیابی نکرده‌ایم که آیا همه خطرات زیست‌محیطی بالقوه واقعاً خطرات واقعی هستند یا خیر، زیرا تحقیقات در مورد تأثیرات زیست‌محیطی استخراج معادن در اعماق دریا هنوز در مراحل ابتدایی خود است.» او اضافه می‌کند که تحقیقات کافی در مورد چگونگی تأثیر استخراج معادن در اعماق دریا بر نقش اقیانوس در جذب یک چهارم از کل انتشار دی‌اکسید کربن فعلی انجام نشده است.

▼ آینده اکتشافات معدنی بستر دریا

برخی از منتقدان این نوع معدن‌کاری‌ها پیش‌بینی می‌کنند که هزینه‌های استخراج معادن اعماق دریا بسیار زیاد خواهد بود. در حال حاضر، قیمت نیکل و کبالت از چهار سال پیش، رو به کاهش گذاشته است. کارشناسان اقتصادی بر این باورند که استخراج از کف اقیانوس می‌تواند به رقابتی برای کسب سود از طلای احقر تبدیل شود. طلای احقر هر سرمایه‌گذاری پرزرق‌وبرق اما در نهایت بی‌ارزش از نظر مالی است. این اصطلاح در ابتدا فقط به پیریت آهن اشاره داشت که معمولاً با طلا اشتباه گرفته می‌شود. اما حالا به سرمایه‌گذاری‌هایی اشاره دارد که هزینه‌های آن جواب‌گوی سود مورد انتظار نیست. اگر واقعاً چنین باشد، طرفداران محیط زیست در این باره نباید نگرانی چندانی داشته باشند.

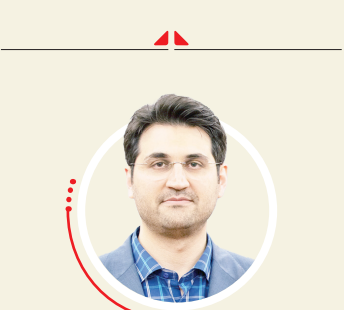
با این حال، این رقابت در جریان است و عمدتاً در اقیانوس آرام. در این اقیانوس برخی از کشورهای کوچک از رقابت بین قدرت‌های بزرگ، به‌ویژه آمریکا و چین، می‌ترسند. برخی دیگر آن را لحظه سرنوشت‌ساز خود می‌دانند. در ماه فوریه چین یک همکاری استراتژیک با جزایر کوک‌واقع در قاره اقیانوسیه امضا کرد؛ جزیره‌ای که نخست‌وزیر آن، مارک براون، هر کجا که می‌رود چند تایی از این گره‌ها را با خودش می‌برد و به همه نشان می‌دهد که اینها «باتری‌هایی هستند در داخل یک سنگ». نخست‌وزیر این جزیره که گویا کمتر از ۱۴ هزار نفر جمعیت دارد، گره‌ها را آینده کشورش می‌داند.

بخش خصوصی

مرکز تجارت الکترونیک بدون مدیریت

در حالی که مهلت ۵۰ روزه وزارت صمت با محوریت مرکز توسعه تجارت الکترونیک برای تعیین تکلیف معاملات آنلاین طلا تمام شد و به این تکلیف عمل نشد، مدت سرپرستی حمید توفیقی در این مرکز نیز تمام و حکم انتصاب برای وی صادر نشده و این مرکز حیاتی بدون سرپرست مانده است. رئیس مرکز توسعه تجارت الکترونیک وزارت صمت ۱۲ بهمن‌ماه سال گذشته توسط وزارت صمت منصوب شد اما در این مدت به حساس‌ترین وظیفه‌ای که بر عهده وی بود، عمل نکرد. سه ماه قبل وزیر وقت اقتصاد ضمن ابلاغ مصوبات هشتاد و پنجمین نشست هیئت مقررات‌زایی و بهبود محیط کسب‌وکار، از وزارت صنعت و معدن خواسته بود تا ظرف ۵۰ روز پلنفرم‌های معاملات آنلاین طلا را تعیین تکلیف کند. اما با وجود اینکه چهل روز نیز از آخرین مهلت وزارت صمت با محوریت مرکز تجارت الکترونیکی می‌گذرد، هنوز اقدام عملی صورت نگرفته است و این موضوع بلا تکلیف مانده است. این موضوع حتی صدای رئیس مرکز بهبود فضای کسب‌وکار را نیز به همراه داشت و وی به‌تاژگی در این باره اعلام کرد: در جلسه اخیر هیئت مقررات‌زایی، مجوز سامانه‌های فروش بر خط طلا که در هشتاد و پنجمین جلسه هیئت مقررات‌زایی به آن پرداخته شده بود، باز هم بررسی شد و وزارت صمت که قرار بود در مدت ۵۰ روز پس از جلسه یکم بهمن، ضوابط فروش بر خط طلا را اعلام کند، به این مصوبه عمل نکرد. بنابراین گزارش چند روز از دوره چهار ماهه توفیقی به عنوان سرپرست مرکز توسعه تجارت الکترونیکی وزارت صمت گذشته و حکم انتصاب وی برای ریاست این مرکز نیامده است که به نظر می‌رسد به خاطر عدم عمل به این مسئولیت مهمی بود که به وی سپرده شده بود. عدم تعیین ضوابط برای فروش طلای آب‌شده در فضای مجازی امکان خطر برای سرمایه‌های خرد و کلان مردم و امکان خالی‌فروشی را ایجاد کرده است، این موضوع حساسیت‌های زیادی را در میان دستگاه‌های نظارتی به وجود آورد. بنابراین گزارش مطابق ماده ۹۴ قانون مدیریت خدمات کشوری: تصدی بیش از یک پست سازمانی برای کلیه کارمندان دولت ممنوع است. در موارد ضروری با تشخیص مقام مسئول مافوق تصدی موقت پست سازمانی مدیریتی با حساس به صورت سرپرستی بدون دریافت حقوق و مزایا برای حداکثر چهار ماه مجاز است.

۷۰ درصد هزینه‌ها از مالیات تأمین شد

در سال گذشته نزدیک به ۷۰ درصد هزینه‌های جاری دولت از مالیات تأمین شد و بیش از رشد اقتصادی و میزان تورم مالیات اخذ شده است. به گزارش مهر، سید محمدهادی سبحانیان، رئیس کل سازمان امور مالیاتی گفت: توقع از نظام مالیاتی تأمین منابع پایدار برای هزینه‌های جاری کشور است اما به توجه به درآمدهای بالای نفتی، دهها بود که این اتفاق نمی‌افتاد. اوبابیان اینکه در سال‌های اخیر شاهد تبدیل مالیات به یکی از منابع پایدار دولت‌ها برای تأمین هزینه‌های کشور هستیم، افزود: سهم مالیات در نسبت‌های مختلف معرف کاهش وابستگی به بودجه است که نشان می‌دهد در این زمینه اقدامات خوبی رقم خورده است. در سال گذشته با وجود بروز مشکلاتی چون ناترازی انرژی و به تبع آن تعطیلی بانک‌ها، ۱۲۲۹ همت منابع مالیاتی تجهیز کردیم که این رقم در سال ۱۴۰۰ حدود ۳۰۵ همت بود. او با بیان اینکه تجهیز منابع مالیاتی در ۴ سال رشد ۴ برابری داشت، گفت: نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی در سال ۱۴۰۰ حدود ۵/۷ درصد بود که این شاخص در سال گذشته به ۸/۲ درصد رسید. معاون وزیر اقتصاد با یادآوری اینکه در دو سال گذشته نزدیک به ۵۰ درصد تأمین بودجه از مالیات بوده است، افزود: در سال گذشته نزدیک به ۷۰ درصد هزینه‌های جاری دولت از مالیات تأمین شد و بیش از رشد اقتصادی و میزان تورم، مالیات اخذ شده است.